

SEMANTIC EXPRESSION THROUGH THE MEANS OF PHOTOGRAPHY IN THE TEACHING OF FINE ARTS IN 5TH AND 6TH GRADE OF THE SECONDARY SCHOOL

Abstract: Digital photography is an element of training in the discipline of martial arts. Tracking its development and interaction with other types of fine arts aims to expand students' knowledge of this art, to prepare them for upcoming classes, to suggest new ideas, to trace where some of the modern visual forms have formed.

Author information:

Kamen Teofilov

Assistant PhD

Department of Visual Arts, Theory and Methodology

Faculty of Education

Konstantin Preslavsky – University of Shumen

✉ teofilov@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

photography, digital photography, visual communication

„Мощният информационен поток, бързо обновяващото се знание във всички сфери на човешката дейност променят и образованието, осъзнаващо се все повече като общокултурен процес, пряко насочен към отделната личност. Налице са обективни възможности за намиране на по-добри варианти за обучение и възпитание, даващи приоритет на развиващата му функция по отношение на информационната.“ [Чилингиров 2018: 337]. Бурният темп в развитието на технологиите (особено от края на XX-ти и началото на XXI-ви век) създава „технократско“ и „технофобско“ настроени потребители. Същият ефект се наблюдава и когато се появява фотографията, защото тогава са възникнали опасения, че тя ще обезсмисли труда на художниците. И днес при развитието на дигиталната фотография могат да се срещнат дори професионални фотографи, които предпочитат да снимат на фотолента или диапозитив. Естествено възможностите, дори и пред тях, са много по-големи, тъй като има опция за сканиране на фотоленти и диапозитиви, които подлежат на дигитална обработка. Привържениците на „чистия кадър“ могат да творят в областта, която са си избрали, без притеснението, че творбите им ще бъдат отхвърлени. Това широко поле за изяви бе разработено още в края на XIX – началото на XX в. с появата на алтернативните форми на художествено изразяване. Вече е факт създаването на електронната рисунка – резултат от появата на съвременните компютри и програмни продукти.

Обобщен анализ на състоянието на съвременната фотография в етапа на взаимодействие между традиционното и дигиталното фотозаснемане прави Ц. Бояджиев: „Дигиталната фотография не е заменила филмовата и никога няма да я замени. Дигитализирането дава на фотографите още една възможност, но използването на филми винаги ще бъде на разположение на тези, които предпочитат неговите способности и резултати, точно както създаването на изящната акрилна боя не възпря употребата на маслените бои, а просто даде на художниците още едно средство, с което да работят“ [Бояджиев 2014: 23]. Въвеждането в учебния процес на система от уроци за развитие на дигиталните компетенции на учениците чрез упражнения по дигитална

фотография, фотообработка и дизайн е възможно след съответния анализ на наложилите се нови форми на визуална комуникация и широкото навлизане в бита и социума на визуалната комуникация.

В последно време на пазара излизат все по-мощни продукти, резултат на доброто сътрудничество между фирмите производители на фотоапарати и обективи, от една страна, и фирмите производители на компютърни компоненти – от друга. Много са ползните приноси на появата на дигиталната фотография, но вероятно сред най-големите ѝ достойнства е новата, необятна творческа свобода, която тя предоставя на творците. Отпадането на ограниченията от 36- или 24-кадровия филм; неизвестността от постигнатия резултат до момента на откопиране на копията; малките възможности за влияние върху крайния продукт са само част от ограниченията на класическата аналогова форма на фотозаснемане. В момента на всеки един смартфон, снабден с дигитална камера и памет, има инсталирана програма за обработка на фотоизображение. Дори учениците могат свободно да регулират контраста, цветната гама или да прекомпозират изображенията. Нещо повече – някои програми за дигитална обработка на фотографски изображения позволяват направата на колажи, а чрез социалните мрежи могат да се създават и дигитални албуми. Учениците са сред най-големите потребители на този съвременен визуалнокомуникативен продукт. Иконичният знак се налага все повече като семантичен елемент от общуването на подрастващите. Изразяването на емоции чрез т.нар. „емотикони“ измества част от писмената комуникация. „Гиф“-овете се превръщат в диалогов аналог. Необходимостта от естетизирането на този новопоявил се визуален диалог при учениците отново минава през формиращото образование. Усвояването на знания за боравене със софтуерни продукти е разгърнато под формата на междупредметни връзки с учебното съдържание по дисциплината „Информационни технологии“. Включването на кратък ракурс от еволюцията на фотографията в контекста на развитието на изобразителните изкуства би подпомогнало учениците в изграждането на информационни връзки за нейната роля при създаването на нови художествени форми.

В наши дни „Фотографията абсолютно скъсва с претенциите си за достоверност. Изображенията са толкова лесни за манипулиране, просто поредица от цифри на компютъра, които могат да бъдат препоредени по всякакъв начин. Изчезват границите между изкуствата, анимация, кино, фотография, компютърна графика и дори живопис – всичко се смесва и се превръща в цифрови сигнали... Фоторепортер взема награда за журналистика за снимка, направена по време на войната в Ирак. После се оказва, че кадърът бил компютърно манипулиран, сглобен от различни кадри, според обясненията на репортера „за повече драматизъм и динамика“...“ [Величков 2005]. Отнемат му наградата, но „репортажът“ вече обикаля Мрежата. Интернет изображенията, независимо истински или измислени, стигат за секунди до всеки компютър, до всяка точка на света. Само в българския сайт „Фото Форум“ има качени над 140 000 снимки от близо 5000 автори и всеки ден броят им продължава да расте“ [Величков 2005].

Фотографията се движи по паралелен път на изобразителното изкуство, което след своя най-бурен период на развитие скъсва с установените традиции и търси алтернативни пътища за развитие. Програмите за дигитална обработка на фотографски изображения изопачават изображенията, променят ги и ги отвеждат в нови посоки – толкова изненадващи, колкото творческият потенциал и програмният софтуер позволяват. Адаптирането на технологията за пресъздаване на нереални сюжети е интригуващ и за пионерите на фантастичния жанр. Две години след изобретяването на способа на заснемане върху филмова лента от братя Люмиер, Жорж Мелиес използва новата за началото на XX в. кинотехнология и създава първия в света научно-фантастичен филм. Реализирането на концепцията за кинематография е с датировка 21 март 1895 г. Тогава в сутерена на Парижкото „Гранд Кафе“ братя Люмиер организират първата

публична кинопрожекция. Дължината на лентата е с продължителност от само 46 секунди и показва работници, които напускат завод след приключване на работния им ден. Без претенции за сюжетна линия, това по-скоро е демонстрация на новата технология на работа с първия апарат за филмово заснемане – „кинематографът“. Три години по-късно братя Люмиер заснемат още два филма, като след това обявяват, че няма да се занимават повече с кино поради проектите им в развитието на цветната фотография. През 1903 г. те патентоват уникалната за времето си технология „аутохром“, която позволява създаването на цветни фотографии. Техническото изобретение за възпроизводство на движещи се образи, което те създават и наричат „кинематограф“, намира широко разпространение в Европа и Америка. Луи Люмиер експериментира с редица прийоми, които по-късно стават неделима част от изкуството на кинематографията. развитието на фантастичния жанр в литературата провокира Жорж Мелиес да започне работата си по класическия вече филмов шедевър от 1902 г. „Пътешествие до Луната“. Това е и първият в света филм, в който са използвани т.нар. днес „специални ефекти“. Премиерата на филма е на 1 септември 1902 г. във Франция. В продължение на много десетилетия се е смятало, че цветното копие на филма е изчезнало. То излиза на „бял свят“ през 1993 г. в Барселона, но било толкова силно увредено от времето, че възможността да бъде реставрирано изглеждала непосилна. Шест години по-късно започва работата по възстановяването на филма. В продължение на три години кадрите са отделяни един по един и конвертирани в цифров формат. Окончателната реставрация приключва през 2010 г. Адаптирането на динамичен образ, звук и картина в единен продукт вече не представлява техническа трудност. Достъпността и широката употреба на камери за заснемане в ежедневието развива нов визуален продукт – видео арта. „В концептуално отношение видео арт се заражда като алтернатива на комерсиалната визуална култура. Той е направление в медийните изкуства, което представя художествени концепции, използва възможностите на дигиталните технологии за генериране и манипулация на видео изображения.“ [Чакалов 2015: 19]. За да се стигне до тук, фотографската техника изминава дълъг път на развитие, в който е възможно да се проследи всяко нейно значимо откритие и еволюционен генезис.

От желанието за овладяване на космоса до възможностите за навлизане във „вътрешния космос“ – подводното пространство на нашата собствена планета, отново технологията на фотографията прави съпричастни милиони хора по света към един нов, непознат свят. Първата подводна черно-бяла фотография в света е дело на водолаза и пионер във фотографията Луис Бутан през 1893 година (9 години преди реализирането на филма на Ж. Мелиес). Технологията на фотозаснемане се развива. През 1926 г. д-р Уилям Лонли, придружаван от Чарлз Мартин от National Geographic, осъществяват първата цветна подводна фотография в света. За да направят фотоизображенията, двамата фотографи поставили фотоапаратите си в специални водонепромокаеми калъфи. Подводното осветление е реализирано чрез използването на високо експозиционна магнезиева пудра, играеща ролята на светкавица. Двамата фотографи са истински пионери за своето време.

Фотографските „трикове и прийоми“ могат да бъдат проследени до времето на самата поява на фотографията. Така известното днес „селфи“ портретиране има своя прототип още от средата на XIX в. През 1839 г. американският химик, металург и любител фотограф Робърт Корнелиус прави първия в историята автопортрет чрез фотозаснемане (т.нар. „селфи“). Неговият автопортрет се счита и за най-ранния запазен американски портрет, заснет по този начин.

Еволюцията на фотографията има своята естествена обвързаност с развитието на компютърната и на видео технологията. Голяма част от творците в днешно време творят в направлението на компютърната графика, създавайки пространства и характери – напълно нови, реалистични и интригуващи. Компютърната графика като елемент на 3D принтирането е вече в

употреба. „Съвременните визуални изкуства вече се възприемат не само и единствено чрез окото, но и звуково, и тактилно“ [Чолаков 2015: 119]. Правят се опити тази технология да послужи в регенеративното лечение на пациенти. Към момента с помощта на 3D принтер могат да се създадат материални форми от подредбата на цифрови знаци в компютъра. Технологиата намира приложение при работата на астронавтите, тъй като доставянето на определен елемент в наземна орбита е в пъти по-сложно от принтирането му. Експериментите с биопринтинг също дават добри резултати. Вероятно предстои да станат част от бъдещата медицина, но за да се стигне дотам, е трябвало да се мине първо през камера-обскура, дагеротипиите, снимките на фотолента. Свързаността на тези елементи е важна, защото в тях може да се открие и практическата приложимост на един продукт, насочен към емоционално и духовно потребление. Ето защо изграждащата роля на изкуството, което често бива възприемано като нематериален, непродуктивен за обществото седимент, доказва тъкмо обратното. Развиването на фантазията, въображението и естетическото отношение към заобикалящия свят на учениците е сред основните функции на занятията по изобразително изкуство. Наред с това децата получават знания по историята на изкуствата, религиите и политическите процеси. Може да се каже, че в учебните програми е застъпена на базата на междудисциплинарния подход възможност за пространствено изграждане на знания за света. Предвидените за анализ и самоанализ задачи при конферирането на резултатите в края на часа по изобразително изкуство подпомагат учениците в опознаването и на собствените им възможности. Принципите за толерантност и развиване на инициативността и креативността на учениците подпомагат децата – вдъхвайки им увереност, а работата в екип и изпълнението на проекти целят създаването на социални умения у подрастващите, елемент на които е новият естетико-визуален иконичен език.

References:

1. **Boyadzhiev 2014:** Boyadzhiev, Ts. *Filosofia na fotografiyata*. 2014, str. 23.
2. **Velichkov 2005:** Velichkov, G. *Istoria na fotografiyata*. http://fotozona.bg/photography_now/
3. **Chakalov 2015:** Chakalov, V. *Myastoto na distsiplinata video art v obuchenieto po izobrazitelno izkustvo*. – V: *Inovatsii v obrazovaniето*, Sbornik nauchni trudove ot patuvasht seminar Odrin-Cheshme-Izmir-Odrin, 04.05.2015-9.05.2015, Shumenski universitet „Episkop Konstantin Preslavski“, Pedagogicheski fakultet, Shumen, 2015, ISVN: 978-619-00-0265-9, Faber, VT str. 19.
4. **Chilingirov 2018:** Chilingirov, Sv. *Nyakoi problemi na obuchenieto po distsiplinata „Risuvane“ v spetsialnost POII*. – V: *Patuvasht seminar „Inovatsii v obrazovaniето“*- Odrin, Chanakkale, Didim- Turtsia, 27 april- 04 may 2018 g. Izdatelstvo „Faber“ 2018 g., str. 337.
5. **Cholakov 2015:** Cholakov, D. *Hudozhnikat i savremennite komunikatsionni tehnologii*. *Inovatsii v obrazovaniето*, Sbornik nauchni trudove ot patuvasht seminar Odrin-Cheshme-Izmir-Odrin, 04.05.2015-9.05.2015, Shumenski universitet „Episkop Konstantin Preslavski“, Pedagogicheski fakultet, Shumen, 2015, ISVN: 978-619-00-0265-9, Faber, VT, str. 119.